

Asia: VN/18837/2024

Luonnos valtioneuvoston asetukseksi rakennuksissa käytettävien energiamuotojen kertoimien lukuarvoista

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Johdanto

Suomen Omakotiliitto ry kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto luonnoksesta ympäristöministeriön asetukseksi energiakertoimista.

Omakotiliitto on valtakunnallinen, sitoutumaton ja yleishyödyllinen kansalaisjärjestö, joka edustaa pientalo- ja vapaa-ajanasukkaita Suomessa. Liitossa on yhteensä jäseniä lähes 70 000 (kotitaloutta) noin 230 paikallisessa jäsenyhdistyksessä eri puolella Suomea. Tarjoamme jäsenillemme neuvontaa ja ajankohtaista tietoa asumiseen liittyvistä kysymyksistä, kuten rakentamisesta, talon huoltamisesta ja energia-asioista. Suomessa on lähes 1,2 miljoonaa omakotitaloa, joissa asuu noin 2,7 miljoonaa ihmistä, ja noin 0,5 miljoonaa vapaa-ajan asuntoa, joita käyttää noin 2,5 miljoonaa ihmistä.

Tiivistelmä

- 1) Omakotiliitto korostaa, että laki tulee laatia ylätasolla ja teknologianeutraalisti.
- 2) Toimeenpanon tulee olla kotitalouksille kohtuullista ja Suomen tulee ottaa täysimääräisesti käyttöön kaikki joustomahdollisuudet myös alueellisesti.
- 3) Toimeenpanossa noudatetaan hallitusohjelman kirjauksia ja Perustuslain 19 §:ää.
- 4) Kotitalouksille tulee olla tarjolla monipuolisesti erilaisia erityisesti fossiilittomia lämmitysmuotovaihtoehtoja, jotka kannustavat siirtymistä.
- 5) Uudistus on suuri ja tulee vaatia koulutusta ja riittävän siirtymäajan.

6) Merkittävästä uudistuksesta tarvitaan selkeää tietoa ja neuvontaa kuluttajalle, erityisesti maallikkorakentajille.

Lainsäädännön lähtökohdat ja toimeenpanon periaatteet

Omakotiliitto kannattaa ja pitää keskeisenä, että kertoimia alennetaan merkittävästi suhteessa vanhoihin kertoimiin.

Perustuslain 19 § mukaan julkisen vallan tehtävänä on tukea asumisen omatoimista järjestämistä, ja lainsäädännön tulee tukea kaikilta alueilta tätä tehtävää. Omakotiliitto nostaa esille huolen asetuksen ymmärrettävyydestä ja pitää olennaisena, että myös maallikkorakentajilla on jatkossakin mahdollisuus toimia omatoimisena rakentajana.

Direktiivin toimeenpano on tehtävä ylätasolla ja teknologianeutraalisti. Näin voidaan varmistaa, että kiinteistönomistaja voi valita tarpeeseensa sopivimmat vaihtoehdot ja tehdä yksityiskohtaiset valinnat ja ratkaisut rakennusta suunnittelevien ammattilaisten opastuksella.

Omakotiliitto muistuttaa toimeenpanossa, että kyseessä on EU-direktiivi, joka on luonteeltaan ohje eikä suoraan velvoittava kuten EU-asetus. Kannatamme vielä tarkistamista, ettei toimeenpanossa säädetä direktiivin ylittäviä vaatimuksia.

Omakotiliitto nostaa esiin hallitusohjelman kirjaukset, asia tulee toimeenpanna minimivaatimuksin ja ottaa käyttöön täysimääräisesti joustot Suomessa ottaen huomioon erityisolosuhteet. Edelleen hallitusohjelmaan on kirjattu, että EU:n rakennusten energiatehokkuusdirektiivin toimeenpanossa asukkaille ja kiinteistön omistajille ei tule asettaa kohtuuttomia velvoitteita. Samoin on kirjattu, että mikäli uusia velvoitteita tulee, varmistetaan, että kaikilla kotitalouksilla on mahdollisuus vastata sääntelyn tuomiin velvoitteisiin.

Omakotiliitto pitää hyvänä, että tarkoitus on mahdollistaa kansallista minimivaatimusta suuremman uusiutuvan ja päästöttömän energian huomioon ottaminen energiamuodonkertoimessa päästöttömien ja lähes nollaenergia rakennusten laskennassa.

Energiakertoimet ja niiden vaikutuksia

Omakotiliitto kannattaa kertoimien alentamista, mutta pitää sähkön osalta alennusta riittämättömänä. Sähkö on jo Suomessa erittäin ympäristöystävällistä, ja tämän tulisi näkyä vahvemmin sähkön peruskertoimessa, esimerkiksi ollen 0,5–0,7.

Omakotiliitto korostaa e-lukulaskennan läpinäkyvyyttä. Eri energiakertoimien käyttö vaikuttaa monimutkaiselta ja lisää dokumentointivaatimuksia. Erityisesti epäselvää on, miten kertoimet valitaan hybridilämmitysmuodoissa, kuten maalämpö tai poistoilmalämpöpumppu ja/tai aurinkopaneelit. Tai se, että milloin voi käyttää modifioituja kertoimia.

Omakotiliitto toivoo, että energiakertoimia selkeytetään asetuksessa. Koska energiamuodonkertoimia käytetään myös energiatodistuksen laskennassa, on tärkeää, että niiden määrittely on selkeää ja ymmärrettävää myös kuluttajille.

Omakotiliitto nostaa esille myös kertoimien mahdollisesti tulevat päivitystarpeet ja esittää, että mikäli tarpeita on, ne tulevat olemaan ennakoitavia ja muutoksista viestitään ajoissa, jotta kotitaloudet voivat suunnitella investointejaan pitkäjännitteisesti.

Lämmitysmuodot ja valinnanvapaus

Omakotiliitto kannattaa esitystä, jonka mukaan tarkoituksena olisi mahdollistaa myös lähes nollaenergia rakennuksissa perustamiskustannuksiltaan edullinen lämmitysmuoto esimerkiksi pientaloihin sellaisissa tapauksissa, kun rakennuksen rakenteellinen energiatehokkuus on hyvä ja lämpöhäviöt sekä energiantarve ovat hyvin pienet. Kannatamme sitä, että pientalot ovat vapautettu hiilijalanjälkilaskennasta.

Lämpöpumput ovat yleisin valinta uusissa pientaloissa ja myös korjausrakentamisen yhteydessä, mutta niiden investointikustannukset voivat olla korkeat. On hyvä huomata, että kaikilla rakennuspaikoilla ei ole mahdollisuutta kauko- tai maalämpöön, joten myös ilmalämpöpumput ja poistoilmalämpöpumput tulee olla vaihtoehtoina, kuten myös suorasähkölämmitys, käyttäen puhdasta varmennettua sähköenergiaa. Valinnanvapaus voi mahdollistaa kotitalouksien niukkojen resurssien kohdentamisen esimerkiksi aurinkoenergian hyödyntämiseen tai pientalon muun energiatehokkuuden parantamiseen.

Omakotiliitto tuo myös esille, että asetuksessa tulisi mahdollistaa rakennuspaikkakunta- ja paikkakohtaiset joustot, jotta esimerkiksi haja-asutusalueilla voidaan valita tarkoituksenmukaisin lämmitysmuoto.

Huomio kiinnittyy myös siihen, että EU-maissa on erilaisia käytäntöjä esittää sähkön kulutus. Suomessa mukaan luetaan myös käyttösähkö, joka ei ole rakennuksen energiatehokkuuteen liittyvä seikka, vaan edustaa kuluttajan käyttötottumuksia. Omakotiliitto katsoo, että tämä voi vääristää suomalaisten asuntojen vertailua eri maiden rakennusten välillä.

Vaikutukset kotitalouksille

Kotitalouksille on hyödyllistä, että energiajärjestelmät monipuolistuvat. Tämä lisää joustavuutta ja voi vaikuttaa positiivisesti kiinteistöjen arvoon. Rakennusneuvontatarve tulee lisääntymään, samoin rakennusvalvonnan ja suunnittelijoiden osaamistarpeet. Vaikka muistiossa todetaan, ettei laajamittaista uudelleenkoulutusta tarvita, käytännössä uudet kertoimet ja laskentatavat voivat vaatia lisäkoulutusta erityisesti pienemmissä kunnissa ja suunnittelutoimistoissa. Pahimmillaan tämä voi estää ammatissa toimimisen, joten siirtymäaikojen tulee olla pitkät.

Viestintä ja kannustaminen

Koska kyseessä on merkittävä muutos suomalaiseen rakentamiseen, on tärkeää tarjota lisätietoa lainsäädännön vaikutuksista kotitalouksille ennen ja jälkeen muutosten.

Omakotiliitto pitää erittäin tärkeänä selkeää ohjeistusta ja esimerkkejä pientalorakentajille. Esimerkiksi laaditaan käytännönläheisiä oppaita ja laskentaesimerkkejä, jotka auttavat maallikkopientalorakentajia ymmärtämään, miten uudet kertoimet vaikuttavat E-lukuun ja valintoihin. Tarvitaan myös selkeitä esimerkkejä uusiutuvan energian käytön edistämisestä alkuperävarmennuksen avulla.

Omakotiliitto kannattaa, että varmennetun energian käyttö huomioidaan positiivisesti e-lukulaskennassa. Lisäksi voisi olla tarjolla esimerkiksi tukimuotoja tai verohelpotuksia niille, jotka hyödyntävät alkuperävarmennettua uusiutuvaa energiaa kompensoimaan sen nykyisin usein korkeampaa hankintahintaa. Tämä voisi nopeuttaa päästöttömiin lämmitysenergiamuotoihin siirtymistä.

Lopuksi Omakotiliitto painottaa, että esityksen toteamus ”Myös kiinteistöjen omistajille asetettavat vaatimukset pysyvät kohtuullisina” tulee toteutua myös käytännössä.

Jatkamme mielellämme yhteistyötä tämän asian edistämiseksi.

Kunnioittavasti

Suomen Omakotiliitto ry

Marju Silander Jukka Malila

toiminnanjohtaja puheenjohtaja

Silander Marju
Suomen Omakotiliitto ry